

**Apmācību kurss „Jurisdikcija, piemērojamais likums, nolēmumu atzīšana un izpilde un sadarbība uzturēšanas saistību lietās”
2012. gada 11. jūnijs**

**ES REGULA PAR UZTURĒŠANAS SAISTĪBĀM: JURISDIKCIJA,
PIEMĒROJAMIE TIESĪBU AKTI, VALSTS IESTĀDES UN SAIKNE AR HĀGAS
KONVENCIJU**

PAUL R. BEAUMONT*

1. Hāgas Protokols par uzturēšanas saistībām piemērojamiem tiesību aktiem

Hāgas 2007. gada 23. novembra Protokola par uzturēšanas saistībām piemērojamiem tiesību aktiem attīstībā panākumi nav gūti dēļ to valstu spiediena Hāgā, kas neietilpst Eiropas Savienībā. Tikai dažām valstīm, kas neietilpst Eiropas Savienībā rūpēja Protokols. Diskusijas plenārsēdēs dažkārt bija nedaudz sirreālas un viennozīmīgi neatbilda Hāgas ierastajiem augstajiem standartiem. Jāatzīst, ka darba grupā, kura sagatavoja Protokolu pirms diplomātiskās sesijas, tika iekļauti izcili eksperti un tās priekšsēdētājs bija profesors Bonomi, un tā nodrošināja ļoti augstu darba kvalitāti. Tomēr diplomātiskās sesijas laikā vairums nozīmīgāko pārrunu risinājās ES koordinācijas sēžu ietvaros. No pārējām dalībvalstīm plenārajās sesijās tikai dažām bija nozīmīga loma debatēs, piem., Šveicei, Japānai un Ķīnai (jo īpaši Makao).¹ Hāga Eiropas Savienībai radīja laika ierobežojumu, lai panāktu vienošanos par uzturēšanai piemērojamiem tiesību aktiem. Tās bija ļoti grūtas un, dažkārt, dedzīgas ES debates, tomēr Hāgas ritms, kurš paredz, ka diplomātiskajā sesijā ir jāpieņem līgums (Protokols), izdarīja spiedienu uz ES dalībvalstīm, lai tās nonāktu pie savstarpējas vienošanās un izvairītos no apkaunojuma, par nespēju Hāgā vienoties par piemērojamiem tiesību aktiem. Bija paredzams, ka, ja ES dalībvalstis panāks vienprātīgu savstarpēju vienošanos, tās varēs iesaistīt plenārajās sēdēs Šveici un dažas citas ieinteresētās valstis, bez nozīmīgas

* FRSE, Profesors Eiropas Savienības un starptautisko privāttiesību jomā, Aberdīnas(Aberdeen) Universitāte, Skotija, AK. Šī dokumenta iepriekšējo un pilnīgāko versiju skatiet *Paul Beaumont, “International Family Law in Europe – the Maintenance Project, the Hague Conference and the EC: A Triumph of Reverse Subsidiarity” (2009) 73 *Rebels Zeitschrift* 509-546.*

¹ Dažas Latīņamerikas valstis izrādīja interesi, tomēr tās jau ir noslēgušas reģionālas vienošanās par uzturēšanas saistībām, kas iekļauj tiesību aktu izvēli, kas ir par labu uzturēšanas līdzekļu kreditoram, un kurām ir universāla piemērošana. 1989. gada Starp-Amerikas konvencijas par uzturēšanas saistībām 6. pants nosaka, ka: „Uzturēšanas saistības, kā arī uzturēšanas kreditora un parādnieka definīciju regulē jebkurš no šādu valstu tiesību aktiem, kuru kompetentā iestāde uzskata par labvēlīgāko kreditoram:

a. kreditora domicila vai pastāvīgās dzīvesvietas valsts;

b. parādnieka domicila vai pastāvīgās dzīvesvietas valsts.”

Tāpēc ir maz ticams, ka šīs valstis Protokolu ratificēs un pat, ja tas notiks, tam nebūs nekādas nozīmes Protokola 19. panta dēļ, ja vien šīs valstis neizdarīs pretēju deklarāciju, kas dos spēku un tiesiskās sekas Hāgas Protokolam.

piekāpšanās no ES dalībvalstu puses.² Šeit palīdzēja arī cits Hāgas konferences ritma aspekts. Pateicoties tam, ka 3 nedēļas pirms nobeiguma diplomātiskās sesijas Hāgā tiek iesaistīti galvenie pārrunu dalībnieki, starp ES delegātiem veidojās savstarpēja uzticība, jo viņi ik rītu satikās Hāgas Miera pilī, lai panāktu vienprātību dažādos jautājumos. Turklāt laiks, kas tika pavadīts kopā kafijas pauzēs, brokastīs un pusdienās, palīdzēja veidot attiecības, kuras noderēja, lai panāktu kompromisus ES ekspertu vidū. Tas reti ir iespējams ES iekšējās sarunās Briselē, jo tur sanāksmes norisinās tikai vienu vai divas dienas un cilvēkiem nav pietiekami daudz laika, lai iepazītu viens otru un neformāli pārrunātu projektus. Var pat uzsvērt, ka džentelmeniskuma laikmets vēl nav beidzies. Divas no galvenajām ES delegātēm bija grūtniecības stāvoklī. Pēc vienpadsmit stundu diskusijām šo ES delegāšu, kuras atradās grūtniecību stāvoklī, viedokli, ka pieaugušos, kas personisko spēju traucējuma vai nepietiekamības dēļ nespēj aizstāvēt savas intereses, nevajadzētu pakļaut pušu autonomijai attiecībā uz uzturēšanas saistībām piemērojamo tiesību aktu izvēli, ES koordinācijas sanāksmēs pieņēma arī pārējie ES delegāti, kuri vēlējās pieaugušos, kas personisko spēju traucējuma vai nepietiekamības dēļ nespēj aizstāvēt savas intereses, pakļaut pušu autonomijai.³

Protokolā iekļautie tiesību aktu izvēles noteikumi būs spēkā visā ES, izņemot Apvienoto Karalisti un, iespējams, Dāniju, un atļaus ES ietvaros atcelt ekzekvatūru tām dalībvalstīm, kuras piemēro Protokola noteikumus.⁴ Komisijas Regulas sākotnējā priekšlikuma 12. līdz 21. pantā tika paredzēti saskaņoti piemērojamo tiesību aktu noteikumi. Vienošanās eventuāli varēja panākt par saskaņotiem piemērojamo tiesību aktu notikumiem ES, tomēr tie nebūtu labāki par tiem noteikumiem, par kuriem vienošanās tika panākta Hāgā, turklāt šāda vienošanās aizņemtu vairāk laika. Tas bija vērtīgi to darīt Hāgā, jo tas uzturēja dzīvu cerību, ka tiks panākts universāls risinājums piemērojamo tiesību aktu izvēles harmonizācijai un, no praktiskās puses, tas deva ieguldījumu noteikumu radīšanas procesā kopā ar ES draugiem, kam rūp piemērojamo tiesību aktu izvēles harmonizācija. Turklāt tas demonstrēja pievienoto vērtību ES kļūšanai par Hāgas Starptautisko privāttiesību konferences dalībnieci. Piemērojamo tiesību aktu problēmas atrisināšana Hāgā radīja arī impulsu atrast tādu risinājumu ES Uzturēšanas līdzekļu regulā, lai Apvienotā Karaliste varētu piedalīties šajā regulā.

² Tikai Šveice izrādīja stingru interesi par Protokola ratifikāciju, turklāt Šveice bija stingri ieinteresēta izvairīties no Protokola neveiksmes stāsta, jo Šveices delegācijai bija tas gods ieņemt Diplomātiskās sesijas, kas strādāja ar Protokolu, priekšsēdētāja amata pienākumus un vienlaikus būt par Protokola referentu. Līdz šim tikai ES ir ratificējusi Protokolu, un Serbija parakstījusi, skatīt:

http://www.hcch.net/index_en.php?act=conventions.status&cid=133

Par vienu no Protokola sarunu sirreālajiem elementiem uzskatāms kādas Hāgas konferences dalībvalsts delegāta rīcība, ierodoties tikai pārrunu noslēgumā un pēkšņi paceļot fundamentālus jautājumus, kuri draudēja sagraut rūpīgi panāktās vienošanās. Protokola plenārsēdes priekšsēdētājs apdomīgi noraidīja jebkādas vēlnas izmaiņas.

³ Skat. Protokola 8. panta 3. punktu. Tika veikti vairāki mēģinājumi rast kompromisu šajā jautājumā, kas paredzētu pieaugušajiem, kas personisko spēju traucējuma vai nepietiekamības dēļ nespēj aizstāvēt savas intereses, piešķirt pušu autonomiju, vienlaikus paredzot garantijas tam, ka šādu pieaugušo pārstāvji savu pārstāvam labā nevar slēgt vienošanās, ja pastāv interešu konflikts. Tomēr par nevienu no šiem kompromisu risinājumiem netika panākts vienots viedoklis (konsensuss) un bija jāpieņem lēmums iekļaut vai neiekļaut pieaugušos, kas personisko spēju traucējuma vai nepietiekamības dēļ nespēj aizstāvēt savas intereses, pušu autonomijas darbības jomā. Viens no samērā pārliecinošiem iemesliem, kāpēc ES koordinācijas sēdē tika panākta vienošanās šos pieaugušos izslēgt no pušu autonomijas, bija tas, ka ideja par pušu autonomiju attiecībā uz uzturēšanas saistībām piemērojamo tiesību aktu izvēli bija ES ietvaros gluži jauna, tāpēc šķita labāk kļūdoties *status quo* virzienā, nevis, ieviešot inovācijas, ja attiecībā uz tām nav panākta vienprātība.

⁴ Skatīt ES Uzturēšanas līdzekļu regulas pēdējo versiju - Padomes 2008. gada 18. decembra Regula (EK) Nr. 4/2009 par jurisdikciju, piemērojamiem tiesību aktiem, nolēmumu atzīšanu un izpildi un sadarbību uzturēšanas saistību lietās, O.V. 2009 L7/1.

Hāgas Protokolam par piemērojamiem tiesību aktiem ir universāla piemērojamība, t.i., to piemēro arī tad, ja piemērojamiem tiesību akti ir tādas valsts tiesību akti, kura nav Hāgas Protokola Līgumslēdzēja valsts.⁵ Vispārējo noteikums attiecībā uz piemērojamiem tiesību aktiem, kas ir iekļauts Protokola 3.pantā, paredz, ka uzturēšanas saistības reglamentē tās valsts tiesību akti, kurā ir kreditora pastāvīgās dzīvesvieta.⁶ Tā kā uzturēšanas līdzekļu kreditors atbilstoši ES Regulai par uzturēšanas līdzekļiem varēs iesniegt prasību savā pastāvīgajā dzīvesvietā, tas nozīmē, ka parasti tiesa piemēros savas valsts tiesību aktus. Minēto pastiprina Protokola 4. panta 3. punkts, kas paredz, ka, ja uzturēšanas līdzekļu kreditors izvēlas iesniegt prasību pret atbildētāju tās valsts kompetentajā iestādē, kurā ir parādnieka pastāvīgā dzīvesvieta, vecāku bērnu uzturēšanas līdzekļu attiecībām piemēro tiesas atrašanās valsts tiesību aktus (izņemot, ja šie tiesību akti neļauj iegūt uzturēšanas līdzekļus no parādnieka).⁷

Vispārējo noteikumu, atbilstoši kuram piemēro kreditora pastāvīgās dzīvesvietas tiesību aktus, izstumj Protokola 5. pants, saskaņā ar kuru “laulātie, bijušie laulātie vai laulības, kas atzītas par spēkā neesošu, puses”, ja viena no pusēm iebilst pret vispārējā noteikuma piemērošanu un spēj pierādīt, ka “citas valsts tiesību aktiem... ir ciešāka saistība ar laulību”. Šis ciešākās saistības standarts dod daudz brīvības tiesnesim individuālās lietās. Vienīgā vadlīnija, kuru sniedz Protokola teksts, ir “pušu pēdējās kopējās pastāvīgās dzīvesvietas” attiecināmība. Tomēr pušu pēdējai kopējai pastāvīgajai dzīvesvietai ne vienmēr ir ciešāka saikne ar laulību, kā kreditora pašreizējai pastāvīgajai dzīvesvietai (jo, piemēram, puses, iespējams, pirms pārvākšanās ir dzīvojušas kopā ilgu laiku vietā, kas nav bijusi kreditora pastāvīga dzīvesvieta, un salīdzinoši īsu laiku vietā, kura bija pušu pēdējā kopīgā pastāvīgā dzīvesvieta).⁸ Viens no strīdīgiem jautājumiem 5. panta interpretācijā ir tas, vai terminu “laulātie” var interpretēt, iekļaujot viena dzimuma personas viendzimuma laulībās, vai pat viena dzimuma personas reģistrētās partnerattiecībās.⁹ Protokola redakcijas sastādītāji pieņēma, ka šajā jautājumā nebūs vienveidīgas interpretācija, jo atsevišķas valstis paplašinās termina “laulātie” definīciju, ietverot viendzimuma laulību un viendzimuma reģistrētu attiecību partnerus (iespējams, arī pretējā dzimuma reģistrētus partnerus). Tomēr ar Protokola ratificēšanu ES, tas kļuva par ES tiesību aktu instrumentu, tāpēc Eiropas Savienības Tiesa var piešķirt terminam “laulātie” vienveidīgu nozīmi.¹⁰

Attiecībā uz citām uzturēšanas saistībām, kas nav bērna uzturlīdzekļi vai laulātā uzturēšanas līdzekļi, Protokola 6. pants nodrošina īpašu aizsardzību. “Parādnieks var apstrīdēt kreditora prasību, pamatojoties uz to, ka šāda saistība nav paredzēta nedz parādnieka pastāvīgās dzīvesvietas valsts tiesību aktos, nedz pušu kopējās pilsonības valsts tiesību aktos, ja tāda kopēja pilsonība ir konstatēta.” Šī aizsardzība ļauj risināt reālo situāciju, kad uzturēšanas saistību pieļautie veidi dažādās ES valstīs ir atšķirīgi. Tā tas ir Apvienotās Karalistes

⁵ 2. pants.

⁶ 3. panta 2. punkts nosaka, ka, ja kreditora pastāvīgā dzīvesvieta mainās, piemērojamiem tiesību akti mainās no brīža, kad tiek mainīta pastāvīgā dzīvesvieta.

⁷ Skatīt *Bonomi* Protokola Paskaidrojošā ziņojuma (<http://www.hcch.net/upload/expl39e.pdf>) 61. punktu, lai izprastu, ko šajā kontekstā nozīmē “neļauj iegūt”. Retos gadījumos, kad kreditors nespēj panākt uzturēšanas līdzekļu nolēmumu ne saskaņā ar kreditora ne ar parādnieka pastāvīgās dzīvesvietas valsts tiesību aktiem, piemēro pušu kopējās pilsonības valsts tiesību aktus (4. panta 4.punkts). Īrijas kontekstā kopēja pilsonība nozīmē kopējs domicils šajā pantā un 6.pantā (skat. 9.pantu) un http://www.hcch.net/index_en.php?act=status.comment&cscid=1065&disp=resdn.

⁸ Protokola 5. pants. Skatīt *Bonomi* Paskaidrojošā ziņojuma 85.-89.p.

⁹ *Bonomi* Paskaidrojošajā ziņojumā šie jautājumi minēti 92.-93.p.

¹⁰ Tiesa var būt piesardzīga, sniedzot vienveidīgu termina “laulātie” interpretāciju, jo tas, kas veido laulību, vēl joprojām ir nacionālo tiesību aktu priekšmets, kā to uzsver ES regulas par uzturēšanas saistībām 21.apsvērums, kas nosaka, ka: “Uz ģimenes attiecību noteikšanu joprojām attiecas dalībvalstu tiesību akti, tostarp to starptautisko privāttiesību normas.”

gadījumā, kur bērniem likums neuzliek saistības uzturēt viņu vecākus, savukārt daudzās dalībvalstīs šādas saistības ir bieži sastopamas. Līdzīgi, pastāv arī dažādas variācijas attiecībā uz to, vai brālim vai mātai ir jāuztur vienam otru. Ja tēvs un dēls abi ir Apvienotās Karalistes pilsoņi, bet tēvs aiziet pensijā Francijā un nonāk tādā trūkumā, ka viņam ir nepieciešami uzturēšanas līdzekļi, tēvs var prasīt dēlam nodrošināt uzturēšanas līdzekļus, iesniedzot prasību Francijas tiesai (Regulas 3. pants), tomēr Francijas tiesa nepiešķirs uzturēšanas līdzekļus, ja dēls pamatosies uz Protokola 6. pantā paredzēto aizsardzību, jo saskaņā ar Apvienotās Karalistes kā kopējās pilsonības valsts tiesību aktiem un Apvienotās Karalistes kā dēla pastāvīgās dzīvesvietas valsts tiesību aktiem dēlam nav šādas uzturēšanas saistības. Tas joprojām būtu spēkā, ja tēvs būtu atteicies no Apvienotās Karalistes pilsonības un kļuvis par Francijas pilsoni, jo prasība, ka šāda saistība nav paredzēta pušu kopējās pilsonības valsts tiesību aktos ir piemērojama tikai tad, ja pusēm ir kopēja pilsonība.¹¹

Protokola 7. un 8. pants pieļauj noteiktu pušu autonomiju attiecībā uz uzturēšanas saistībām piemērojamo tiesību aktu izvēli. 7. pants nosaka ievērojamu elastīgumu, izvēloties tiesas valsts tiesību aktus, lai tie tiktu piemēroti strīdam konkrētas tiesvedības vajadzībām. Turklāt to var izdarīt arī pirms tiesas procesa uzsākšanas, ja vienošanos ir parakstījušas abas puses. Attiecībā uz vispārēju piemērojamo tiesību aktu nozīmēšanu, to var izdarīt saskaņā ar 8. pantu, tomēr ierobežojumi šajā gadījumā ir samērā plaši. Pirmkārt, starp pusēm un vienošanos ir jāpastāv vienai no sakarībām, kas minētas 8. panta 1. punktā; otrkārt, pusēm ir jāparaksta šī vienošanās; treškārt, to nevar piemērot uzturēšanas saistībām pret personām, kas vēl nav sasniegušas 18 gadu vecumu, vai pieaugušajiem, kas personisko spēju traucējuma vai nepietiekamības dēļ nespēj aizstāvēt savas intereses; ceturtkārt, kreditors nevar atteikties no tiesībām uz uzturēšanas līdzekļiem, ja vien tas nav atļauts kreditora pastāvīgās dzīvesvietas tiesību aktos; piektkārt, izvēlētos tiesību aktus nepiemēro tad, ja, piemērojot šos izvēlētos tiesību aktus, iznākums varētu būt acīmredzami netaisnīgs vai nepamatots attiecībā uz kādu no pusēm, izņemot gadījumus, kad izvēles brīdī puses ir bijušas pilnībā par to informētas un apzinājušās izvēles sekas.¹²

Ir vērts atgādināt, ka Hāgas Protokola 13. pants ļauj dalībvalstīm, kurām tas saistošs, noraidīt ar Protokolu noteikto tiesību akta piemērošanu „ciktāl šādas piemērošanas ietekme būtu acīmredzami pretēja tiesas atrašanās valsts sabiedriskajai kārtībai”. Tādējādi dalībvalsts, kura iebilst pret uzturēšanas līdzekļu maksājumiem, ko vienam viena dzimuma reģistrētajam partnerim jāveic otram viena dzimuma partnerim, var noraidīt šādu uzturēšanas līdzekļu maksājumu piespriešanu pat, ja uzturēšanas kreditors dzīvo valstī, kura piešķir šādus maksājumus un šis valsts likums ir piemērojams likums saskaņā ar Protokolu. Parasti nebūs nepieciešamības atsaukties uz sabiedrisko kārtību, jo būs piemērojama 6. pantā paredzētā aizsardzība, jo parādnieks parasti pastāvīgi dzīvos valstī, kurā kreditors pret viņu iesniedz prasību, ja vien kreditors neceļ prasību pret parādnieku savā pastāvīgās dzīvesvietas valstī. Sabiedriskās kārtības atrunai ir nozīme, kad jurisdikcija ir pamatota ar Regulas 3.panta (c) vai (d) apakšpunktu noteikumiem. Šīs tiesas varēs īstenot jurisdikciju pār personu, kurai ir saikne ar šo valsti, kas nav tīri pilsonības saikne, bet arī nesasniedz pastāvīgās dzīvesvietas saiknes līmeni, un kura (persona) vēlas, lai tiek pasludināta par neprecējušos, bet kā papildus izlemjams jautājums ir tas, ka šai personai nav jāmaksā uzturēšanas līdzekļi noteiktam cilvēkam. Šādā mazticamā gadījumā tiesa var piemērot sabiedriskās kārtības atrunu, lai noraidītu uzturēšanas līdzekļu piešķiršanu pat, ja Protokols citādi uzliktu tiesai par pienākumu

¹¹ 6. panta detalizētu analīzi skatīt *Bonomi* Paskaidrojošā ziņojuma 95.-108.p.

¹² 7. un 8. pantu detalizētu analīzi skatīt *Bonomi* Paskaidrojošā ziņojuma 109.-151.p.

piemērot kreditora pastāvīgās dzīvesvietas tiesību aktus, kuri nosaka uzturēšanas līdzekļu maksājumus.

Visbeidzot ir svarīgi izprast Hāgas Protokola 14. panta noteikumus, lemjot par uzturēšanas līdzekļu apmēru. Lēmuma pieņemējam ir jāņem vērā “ kreditora vajadzības un parādnieka resursus, kā arī visas kompensācijas, kas kreditoram piešķirtas periodisku uzturēšanas līdzekļu maksājumu vietā... nosakot uzturēšanas līdzekļu apjomu” pat, “ ja piemērojamos tiesību aktos paredzēts citādi”. Šis noteikums vairāk ir uzskatāms par unificētu materiālo tiesību noteikumu, nevis piemērojamo tiesību aktu noteikumu. Šis noteikums nav tiesas valsts likuma nobīde no citādi piemērojamiem tiesību aktiem. 11. pants (c) attiecas uz uzturēšanas līdzekļu apmēra un indeksācijas pamatiem atbilstoši piemērojamam likumam. Pēc 11.panta (c) prasību izpildes, 14. pants paredz, ka lēmuma pieņemējam ir jāņem vērā tajā minētie faktori pirms galīgi aprēķinot maksājamo summu. Tādējādi šķiet, ka, ja piemērojami tiesību akti nepievērš pietiekamu uzmanību parādnieka līdzekļiem vai kreditora vajadzībām, vai jebkuriem maksājumiem, ko parādnieks varētu būt saņēmis no kreditora, tad lēmuma pieņemējs var mainīt maksājamo summu, lai tā atbilstu kādai no minētajiem vai visiem minētajiem apstākļiem.¹³

2. ES Uzturēšanas saistību regulā ir izmantoti Hāgas Konvencijas un Protokola galvenie sasniegumi

ES uzturēšanas saistību regula lielā mērā izmanto idejas un redakcijas, kas ietvertas Hāgas konvencijā par administratīvo sadarbību, juridisko palīdzību, valsts iestādēm un ierobežojumiem parādniekam izmantot jurisdikciju, lai grozītu un pieņemtu jaunu nolēmumu. Turklāt Regula pilnībā izmanto Hāgas Protokolu, norādot, ka Eiropas Savienība kļūs par tā pusi un tās dalībvalstis, kurām Protokols ir saistošs, gūs labumu no ekzekvatūras atcelšanas.¹⁴ Hāgas Protokolam un Uzturēšanas saistību regulai ir tieši tādi paši noteikumi par darbības jomu.

Šajā daļā nav mēģināts sniegt jaunās Hāgas Uzturēšanas saistību konvencijas vispusīgu analīzi, bet gan aplūkot noteikumus, kuriem bijusi īpaša ietekme uz jauno ES Uzturēšanas saistību regulu. Turklāt tajā tiks sniegti daži Konvencijas būtiskākie momenti un attiecīgie pretnostatījumi ES Uzturēšanas līdzekļu regulas noteikumiem.

a) Mērķi un uzdevumi

ES Uzturēšanas saistību regula neparedz noteikumus vai preambulu par “mērķi”. Tomēr preambulas apsvērumi sniedz palīdzību kompetentajām iestādēm un tiesām attiecībā uz regulas mērķu interpretēšanu. Regulas visaptverošais mērķis ir norādīts preambulas 9.apsvērumā, kas nosaka:

“Uzturēšanas līdzekļu kreditoram vajadzētu būt iespējai vienā dalībvalstī vienkārši iegūt nolēmumu, kas būtu automātiski izpildāms kādā citā dalībvalstī bez turpmākām formalitātēm.”

¹³ 14. panta detalizētu analīzi skatīt *Bonomi* Paskaidrojošā ziņojuma 179.-183.p.

¹⁴ Regulas 20.apsvēruma nosaukums nosaka, ka: „Lai šo regulu varētu piemērot, Kopiena laikus noslēgs Hāgas 2007. gada Protokolu.” Regulas lielākā daļa tiek piemērota 30 mēnešus pēc tās pieņemšanas datuma, t.i., no 2011. gada jūnija, skatīt 76. pantu. Skatīt arī *supra*.

b) Darbības joma

ES dalībvalstis spēja vienoties par plašāku ES uzturēšanas saistību regulas darbības jomu, jo tās neierobežoja ASV un citu valstu prasība attiecināt centrālās iestādes bezmaksas pakalpojumus tikai attiecībā uz bērnu uzturlīdzekļiem un laulāto uzturēšanas līdzekļiem, ja tie ir saistīti ar pieteikumu bērna uzturlīdzekļiem. Regulas 1. panta 1. punkts nosaka, ka: “Šo regulu piemēro uzturēšanas saistībām, kas izriet no ģimenes attiecībām, vecāku un bērnu attiecībām, laulības vai radniecības attiecībām.”¹⁵

c) Efektīva procesu pieejamība – juridiskā palīdzība

Konvencijas 14. - 17. pants par efektīvu procesu pieejamību ir uzskatāms par ārkārtīgi svarīgu un tas iekļauj galvenās saistības nodrošināt bezmaksas juridisko palīdzību bērna uzturlīdzekļu pieteikumiem.

ES Uzturēšanas saistību regulas 44. - 47. pants par juridisko palīdzību seko Hāgas Konvencijas noteikumiem par juridisko palīdzību. Regula pievieno zināmu vērtību, 45. pantā nosakot sarakstu par to, ko „palīdzība vajadzības gadījumā ietver”. Cits pievienotās vērtības piemērs ir, ka Hāgas Konvencijas 17. panta (b) noteikumi, kurus piemēro attiecībā uz uzturēšanas saistībām, izņemot tās, kuras izriet no vecāku-bērna attiecībām, iepretim personai, kura ir jaunāka par 21 gadu, ir pastiprināti. Hāgas Konvencijas 17. panta (b) noteikumi paredz, ka:

“pieteikuma iesniedzējam, kurš izcelsmes valstī ir saņēmis bezmaksas juridisko palīdzību, ir tiesības jebkādā ar atzīšanu vai izpildi saistītā tiesvedībā saņemt bezmaksas juridisko palīdzību vismaz tikpat lielā mērā, cik, pastāvot tādiem pašiem apstākļiem, paredzēts tās valsts tiesību aktos, kurā notiek tiesvedība.”

Regulas 47. panta 2. punkts šo noteikumu ir transformējis no līdzvērtības noteikuma par vislabvēlīgākās izturēšanās noteikumu:

“puse, kas izcelsmes dalībvalstī ir saņēmusi pilnīgu vai daļēju juridisko palīdzību vai atbrīvojumu no izmaksu segšanas, jebkādā ar atzīšanu, izpildāmību vai izpildi saistītā tiesvedībā ir tiesīga saņemt vislabvēlīgāko juridisko palīdzību vai visplašāko atbrīvojumu, ko paredz izpildes dalībvalsts tiesību akti.”¹⁶

¹⁵ Regulas preambulas 11. apsvēruma pēc tam, kad atkārtoti 1. panta 1. punkta vārdus, pievieno šiem vārdiem „lai tādējādi nodrošinātu vienādu attieksmi pret visiem uzturēšanas līdzekļu kreditoriem.” Plašā darbības joma ES līmenī ir tieši tāda pati, kāda tika sasniegta globālā līmenī Protokola 1. panta 1. punktā, jo valstis, kas bija ieinteresētas Hāgas Protokolā vēlējās Hāgā plašu darbības jomu.

¹⁶ 47. panta 3. punkts skaidro, kas notiek, ja pusei nav nepieciešama juridiska palīdzība, lai pieņemtu nolēmumu par uzturēšanu, jo „minētās dalībvalsts procesuālā kārtība ļauj pusēm atrisināt lietu bez tādas palīdzības, un centrālā iestāde bez maksas sniedz vajadzīgos pakalpojumus.” (Hāgas Konvencijas 14. panta 3. punkts un Regulas 44. panta 3. punkts) un cenšas panākt šī lēmuma izpildi citā ES valstī. Lai izmantotu Regulas 47. panta 2. punkta priekšrocības, puse, kura vēlas īstenot izpildi, „uzrāda izcelsmes dalībvalsts kompetentas iestādes izdotu dokumentu, kurā apstiprināts, ka tās finansiālais stāvoklis atbilst nosacījumiem, lai saņemtu pilnīgu vai daļēju juridisko palīdzību vai atbrīvojumu no izmaksu segšanas” Tas nozīmē, ka kompetentajai iestādei izcelsmes valstī ir jāapliecina, ka pieteicējs būtu saņēmis juridisko palīdzību, ja procedūra šajā valstī to paredzētu, nevis jānorāda, ka juridiskā palīdzība procedūrās nav vajadzīga. Tas var nebūt vienkāršs jautājums un tas vājina zemo izmaksu administratīvo procedūru sistēmu, ja valstij ir jāparedz izmaksas, pārbaudot daudz sarežģītu datu un lemjot, kādas pārbaudes būtu izmantojamas, ja uz juridisko palīdzību šajā valstī attiecinātu finanšu līdzekļu testu, tādējādi palīdzot cilvēkiem panākt viņu nolēmumu izpildi citās ES dalībvalstīs.

Dažas valstis sarunu laikā Hāgā bija norūpējušās par problēmu, ka ļoti turīgi cilvēki izmantos šos noteikumus par bezmaksas juridisko palīdzību attiecībā uz bērnu uzturlīdzekļu pieteikumiem. Daudzas sarunas koncentrējās uz jautājumu par to, ka Bolivudas vai Holivudas aktieri un aktrises varētu iesniegt prasības par starptautisku uzturlīdzekļu piedziņu saviem bērniem un šādas prasības tiktu finansētas no nodokļu maksātājiem, apmaksātas bezmaksas juridiskās palīdzības veidā. Vairums cilvēku bija pārliecināti, ka šādi ļoti turīgi prasību iesniedzēji izvēlēties algot savus advokātus, nevis izmantos bezmaksas juridiskās palīdzības pakalpojumus. Turklāt daudzi uzskatīja, ka būtu nerentabli izveidot administratīvas sistēmas, kuru mērķis būtu pārbaudīt juridiskās palīdzības pieteikumus bērnu uzturlīdzekļu lietās, lai no šiem pieteikumiem „izlasītu ārā” ļoti turīgos pieteicējus. Hāgā šī problēma tika atrisināta, atļaujot *ex post facto* izmaksu atgūšanas iespēju, nevis *ex ante* izslēgšanu no tiesībām saņemt bezmaksas juridisko palīdzību. Tādējādi Hāgas Uzturēšanas saistību konvencijas 43. panta 2. punkts nosaka, ka:

“Valsts var atgūt izmaksas no zaudējušās puses.”

Šis vienkāršais noteikums nozīmē, ka, ja ļoti turīgs pieteicējs saņem bezmaksas juridisko palīdzību, lai sniegtu bērna uzturlīdzekļu pieteikumu un zaudē tiesas procesu, tad valsts var no šīs puses atgūt daļu no izmaksām vai visas izmaksas par juridisko palīdzību. ES Uzturēšanas saistību regulas sarunu laikā bažas radīja iespēja, ka valsts varētu izmantot Hāgas Konvencijas 43. panta 2. punkta ekvivalentu, lai atgūtu izmaksas no puses, kura nav sevišķi turīga un kura labticīgi ir iesniegusi bērna uzturlīdzekļu pieteikumu, bet ir šajā tiesas procesā zaudējusi. Tādējādi Regulas 67. pants nosaka, ka:

“... saņēmējas dalībvalsts kompetentā iestāde var izņēmuma kārtā no zaudētājas puses, kas saskaņā ar 46. pantu ir saņēmusi juridisko palīdzību, piedzīt izmaksas, ja tās finansiālais stāvoklis to atļauj.”

Regulas 36. apsvēruma nosaka, ka 67. pants attiecas “to varētu jo īpaši izmantot gadījumos, ja kāda turīga persona ir rīkojusies ļaunprātīgi.”

a) Ierobežojumi tam, ka parādnieks var mainīt nolēmumu par uzturēšanas līdzekļiem

18. pants ir būtiskākais jauninājums, kas pārsniedz iepriekš ES pastāvējušo pozīciju, ierobežojot parādnieka iespējas grozīt esošu uzturēšanas līdzekļu nolēmumu vai prasīt jaunu nolēmumu, ja kādā no Līgumslēdzējām valstīm, kurā kreditors pastāvīgi dzīvo, jau ir pieņemts nolēmums. Šis ir vienīgais noteikums par tiešu jurisdikciju Konvencijā. Konceptuāli tas ir ļoti interesants, jo tas seko neveiksmīgās Hāgas Spriedumu konvencijas tehnikai, nosakot aizliegtu jurisdikcijas pamatu, tomēr to nosakot pavisam citā veidā. Neveiksmīgā Hāgas Spriedumu konvencija līdz Uzturēšanas saistību konvencijas projekta izstrādei 2001. gadā bija jaukta konvencija, ko var dēvēt par “klasisku” tipu. Tā aizliedza vairākus jurisdikcijas pamatus (melns saraksts), atļāva atsevišķus jurisdikcijas pamatus (baltais saraksts) un nodrošināja ievērojamu rīcības brīvību valstīm noteikt jurisdikcijas pamatus, kas nebija ne aizliegti, nedz tieši atļauti (pelēkā zona). Hāgas Uzturēšanas saistību konvenciju var uzskatīt par vienotu konvenciju (t.i., atzīšana un izpilde notiek, pamatojoties tikai uz netiešiem jurisdikcijas pamatiem, kuriem ir nozīme tikai pie atzīšanas un izpildes), kam pievienoti administratīvās sadarbības un juridiskās palīdzības noteikumi. Tomēr 18. pants Uzturēšanas saistību konvenciju padara par tādu, ko var kategorizēt kā “elastīgu” jaukto konvenciju (t.i., tādu, kura iekļauj melno sarakstu un pelēko zonu, bet jurisdikcijas pamatu baltā saraksta vietā, kas raksturīgs “klasiskai” jauktai Konvencijai, tajā ir vienīgi netieši jurisdikcijas pamati, uz kuriem balstās atzīšana un izpilde) ar pievienotiem administratīvās

sadarbības un juridiskās palīdzības noteikumiem.¹⁷ Konvencijas 18. pants nerada pozitīvus jurisdikcijas pamatus (kreditora pastāvīgā dzīvesvieta), bet, ja “nolēmums” ir pieņemts šajā jurisdikcijā, tad parādnieks nevar iesniegt citas Līgumslēdzējas valsts tiesā prasību, lai grozītu šo nolēmumu vai pieņemtu jaunu nolēmumu, kamēr kreditors turpina pastāvīgi dzīvot valstī, kurā nolēmums tika pieņemts. Tomēr šis aizliegums nav piemērojams nevienā no apstākļiem, kuri minēti 2. punktā. Diemžēl 18. pantā nav definēts termins “nolēmums”. 19. pantā sniegto definīciju lasot tieši var uzskatīt par tādu, kas attiecas tikai uz šo nodaļu (par atzīšanu un izpildi), bet tas var būt noderīgi šo definīciju pēc analogijas piemērot 18. pantā, nosakot, kas ir domāts ar terminu „nolēmums”. Tā jāpiemēro tikai uz tām “nolēmuma” daļām, kuras attiecas uz uzturēšanas saistībām (19. panta 2. punkts), un iekļauj tiesu iestāžu nolēmumus, administratīvo iestāžu nolēmumus, kā izlīgumus vai vienošanās, kas noslēgtas šādās iestādēs vai kuras tās apstiprinājušas (19. panta 1. punkts). Tā bija domāta būt par plašu definīciju, jo “kas iepriekš noslēgtas” nozīmē, ka kaut kas tiks klasificēts kā “nolēmums”, un, ja “vienošanās” par uzturēšanu tiks panākta “tiesas vai administratīvu iestāžu” klātbūtnē, tām nebūs nepieciešama šo vienošanos „apstiprināšana” no šo iestāžu puses. Izņēmumi no aizlieguma parādniekam iesniegt prasību citā jurisdikcijā ir noteikti 18. panta 2. punktā. Tie ir:

i) Pušu autonomija. Tās attiecas uz gadījumiem, kad noslēgta “rakstiska vienošanās”¹⁸ starp pusēm par Līgumslēdzējas valsts jurisdikciju, kur parādnieks mēģina celt prasību. Tomēr šis pušu autonomijas izņēmums neattiecas uz “strīdiem par uzturēšanas saistībām pret bērniem”. Tā kā šim nolūkam termins “bērni” nav definēts, pastāv iespēja, ka atsevišķas bērnu uzturlīdzekļu lietas, kas ietilpst konvencijas iedarbības jomas pašā pamatā, tiks skartas ar pušu autonomijas izņēmumu. Tas varētu notikt, ja Līgumslēdzējas valsts tiesas iestādes nolems, ka lieta par uzturēšanas saistībām pret personu vecumā no 18 līdz 21 gadam nav klasificējama kā strīds “attiecībā uz bērnu”, jo šī persona ir uzskatāma par pieaugušo. Valstis, kuras izteiks atrunu attiecībā uz konvencijas pamatdarbības jomu, visticamāk uzstās, ka ikviena persona, kas ir sasniegusi vai pārsniegusi 18 gadu vecumu, ir uzskatāma par pieaugušo, un tas, neapšaubāmi, radīs pilnībā paredzamus rezultātus iesaistītajām pusēm. Attiecībā uz valstīm, kuras neizteiks atrunu, ir grūtāk paredzēt, vai tās šajā gadījumā uzskatīs personas vecumā no 18 līdz 21 gadam par “bērniem”. Politikas izpratnē šīs valstis vēlas, lai šīs personas iegūtu Konvencijā paredzētās priekšrocības, iekļaujot šīs personas pamatdarbības jomā un bezmaksas juridiskās palīdzības noteikumus, tomēr nav skaidrs, vai šīs valstis grib aizsargāt šīs personas no nepareizas izvēles izdarīšanas pušu autonomijas kontekstā, ņemot vērā, ka šīs personas ir pietiekami vecas, lai izņemtu, kur ir labākā jurisdikcija viņu uzturlīdzekļu prasību izlemšanai. Politisks iemesls šādu gadus jaunu pieaugušo personu aizsardzībai ir tas, ka tās joprojām ir vājāka puse attiecībā pret saviem vecākiem vai citiem aizbildņiem, kuri maksā par viņu izglītību utt., un, iespējams, tāpēc nevar noslēgt vienošanos par jurisdikciju, kas atbilstu to interesēm. Jāpiemin, ka kontekstā ar Protokolu Par piemērojamiem tiesību aktiem un ar pušu autonomiju, attiecībā uz saistītiem jautājumiem par tiesību aktu izvēli, kuri reglamentēs uzturēšanas saistības, ikviena persona vecumā no 18 gadiem un vecāka (kas nav viegli ievainojama persona) var noslēgt vienošanos, kas nosaka piemērojamos tiesību aktus. Tomēr jāatzīst, ka līdzvērtīgi noteikumi Protokola 8. pantā ietver

¹⁷ Skatīt P. Beaumont, “Hague Choice of Court Agreements Convention 2005: Background, Negotiations, Analysis and Current Status”, (2009) 5 *Journal of Private International Law* 125, 2.-9. piezīme.

¹⁸ Tas definēts 3. panta (d) kā „vienošanās, kas noformēta jebkādā formātā tā, lai tajā iekļautā informācija ir pieejama un uz to varētu turpmāk atsaukties”. Tādējādi šeit ir iekļauts arī e-pasts. ES Uzturēšanas saistību regulā ir tādas pašas formas prasības noteiktas 4. panta 2. punktā: „Vienošanos par tiesas izvēli noslēdz rakstiski. Jebkura saziņa, izmantojot elektroniskus līdzekļus, kas paliekošā mērā saglabā vienošanos, ir līdzvērtīga rakstiskai formai.”

vairākas garantijas uzturēšanas līdzekļu kreditoru aizsardzībai no viņu līgumiem, kuriem nav līdzvērtīgu noteikumu Konvencijas 18. pantā.

ii) Iesniegšana. Notiek, ja kreditors vai nu skaidri atzīst minētās otras valsts jurisdikciju, kurā parādnieks iesniedzis prasību, vai, īstenojot pārstāvību lietā pēc būtības, kreditors neiebilst pret jurisdikciju pirmajā brīdī, kad tam rodas šāda iespēja. Šī izņēmuma pamatā ir tā pati politikā nostādne, kas pušu autonomijas pamatā. Šī ir jurisdikcija, kas pamatota uz piekrišanu. Kreditora piekrišanu var izsecināt no tā, ka kreditors apstrīd lietu, neiebilstot pret jurisdikciju piemērotā laikā.

iii) Izvairīšanās no tiesību uz tiesu nolieguma. Gadījumos, kad kreditora pastāvīgās dzīvesvietas kompetentās iestādes (šādi būtu jāsaprot “izcelsmes valsts”) nevar īstenot vai atsakās īstenot jurisdikciju, lai grozītu nolēmumu vai pieņemtu jaunu nolēmumu. Ir maz ticams, ka kreditora pastāvīgās dzīvesvietas kompetentām iestādēm nebūs jurisdikcijas, lai izskatītu lietu par parādnieka panāktā nolēmuma grozīšanu vai jauna nolēmuma pieņemšanu. Galu galā kreditors šajā brīdī ir atbildētājs un gandrīz jebkura tiesību sistēma pasaulē ļauj cilvēkiem iesūdzēt tiesā atbildētāju atbildētāja valsts tiesā. Jurisdikcijas nepastāvēšanas vienīgā iespēja varētu būt gadījumos, kad tiesību sistēma lieto citus piesaistes faktorus nekā pastāvīgā dzīvesvieta, lai klasificētu, kur ir atbildētāja paša tiesas valsts (*forum*), un kreditors joprojām varētu palikt pastāvīgi dzīvot šajā tiesas valstī (*forum*), bet nebūt šajā tiesas valstī (*forum*) šīs tiesas valsts (*forum*) jurisdikcijas piesaistes mērķiem. Maz ticams arī, ka kompetentā iestāde, kurai ir jurisdikcija attiecībā uz kreditoru saistībā ar prasību par nolēmuma grozīšanu, attiektos īstenot jurisdikciju, kaut arī šāda situācija varētu rasties, piemēram, kara apstākļos vai citos ārkārtas gadījumos. Atteikšanās no jurisdikcijas gandrīz vienmēr ir neatbilstoša, ja parādnieks iesniedz prasību vietā, kur kreditors ir pastāvīgu dzīvo, un šī tiesa jau ir pieņēmusi nolēmumu par uzturēšanas līdzekļiem šo pušu starpā.

iv) Sākotnējais nolēmums nav izpildāms jurisdikcijā, kur parādnieks vēlas iesniegt prasību. Attiecībā uz šo izņēmumu ir termins “izcelsmes valsts” neveiksmīgs formulējums, tomēr tā nozīme ir skaidra – tāpat kā (c) punktā - tas attiecas uz Līgumslēdzēju valsti, kur kreditors pastāvīgi dzīvo. Šo noteikumu nepiemēro saistībā ar problēmām ar atzīšanas un izpildes pamata trūkumu saskaņā ar 20. panta noteikumiem, ja vien valsts, kur notiek nolēmuma grozīšanas vai jauna nolēmuma pieņemšanas process, nav izdarījusi atrunu saskaņā ar 20. panta 2. punktu attiecībā uz 20. panta 1. punkta (c) apakšpunktu – kreditora pastāvīgo dzīvesvietu. Pat šajā gadījumā nolēmumu viegli varētu atzīt, pamatojoties uz citiem jurisdikcijas pamatiem 20. panta 1. punktā vai 20. panta 3. punktā, tas ir piemērojams tajā gadījumā. Tomēr pastāv iespēja, ka nolēmums netiks atzīts, jo ir piemērojams kāds no 22. pantā minētajiem neatzīšanas pamatiem un izpildes noraidījumiem. Rodas jautājums, vai Konvencijas izstrādātāji ir izveidojuši nepareizu pārbaudes testu. Strīdīgi, reālā problēma ir tā, vai nolēmumu, ko parādnieks varētu iegūt kreditora pastāvīgajā dzīvesvietā, ja tiesvedība par nolēmuma grozīšanu vai jauna nolēmuma pieņemšanu tiktu tur uzsākta, nevar atzīt vai pasludināt par izpildāmu Līgumslēdzējā valstī, kur parādnieks vēlētos celt šo jauno prasību. Tā kā parādnieks ceļ prasību “atbildētāja” pastāvīgajā dzīvesvietā, ja tas iesniedz prasību kreditora pastāvīgā dzīvesvietā, 20. panta 1. punkta (a) apakšpunkta prasības vienmēr tiek nodrošinātas un pret to nevar tikt celti jebkādi iebildumi. Tādējādi vienīgais pamats, saskaņā ar kuru parādnieks nespētu panākt izpildāmu nolēmumu kreditora pastāvīgajā dzīvesvietā, būtu gadījumos, kad šis nolēmums ir pretrunā ar 22. panta noteikumiem. Šāda situācija var rasties saistībā ar jebkuru no pamatiem, kas minēti 22. pantā, tostarp (e) apakšpunktā – gadījumā, ja atbildētājs nav piedalījies tiesvedībā izcelsmes valstī vai viņš nav bijis pārstāvēts – vai (b) apakšpunktā - nolēmums panākts procesuālas krāpšanās rezultātā. Tomēr, tā kā mēs nevaram paredzēt, vai 22. panta (b) vai (e) apakšpunkti varētu tikt piemēroti attiecībā uz lietu,

kuru parādnieks vēl nav iesniedzis kreditora pastāvīgajā dzīvesvietā, ir skaidrs, ka Konvencijas sastādītāji nav kļūdījušies. Konvencijas 18. panta 2. punkta (d) apakšpunkts ir jālasa tā, ka to piemēro sākotnējam nolēmumam, kas pieņemts kreditora pastāvīgajā dzīvesvietā, nevis tādām nolēmumiem, kuru parādnieks vēlētos, lai tas tiktu pieņemts savas valsts tiesā (*forum*), lai grozītu sākotnējo nolēmumu vai pieņemtu jaunu nolēmumu. Tam ir neveiksmīgas sekas, jo oriģinālais nolēmums var netikt atzīts Līgumslēdzējā valstī, kur parādnieks vēlas celt prasību par nolēmuma grozīšanu vai jauna nolēmuma pieņemšanu, ja valsts ir izteikusi atrunu pret 20. panta (c) apakšpunktu, bet saskaņā ar 20. pantu nevar tikt piemērots cits jurisdikcijas pamats. No citas puses parādnieks var vienīgi izvairīties iesniegt prasību kreditora pastāvīgajā dzīvesvietā, ja pirmais nolēmums, kas pieņemts kreditora pastāvīgajā dzīvesvietā, nevar tikt atzīts tiesā, no kuras parādnieks vēlas izvairīties. To var pārbaudīt vienīgi, pieņemot tiesas nolēmumu, ka sākotnējā lēmuma atzīšana un izpilde nav iespējama. Pat, ja tiesa šādi rīkojas un izskata lietu, tās nolēmumu var neatzīt kreditora pastāvīgajā dzīvesvietā, jo kreditora pastāvīgās dzīvesvietas iestādes var secināt, ka jaunais nolēmums vai grozītais nolēmums ir pieņemts jurisdikcijā, kurai nav pietiekoša pamata saskaņā ar 20. pantu (vienīgais iespējamais pamats būtu 20. panta 1. punkta (f) apakšpunkts), vai arī neatzīt, jo jaunais nolēmums pārkāpj 22. pantu, kur tās pašas var pieņemt savu nolēmumu par to, vai sākotnējo nolēmumu grozošā tiesa pieņēma savu nolēmumu „pārkāpjot 18. pantu” (skat. 22. panta (f) apakšpunktu). Diemžēl tādā veidā tas var novest pie situācijas starp Līgumslēdzējām valstīm, kad tiesa, kura pieņēmusi grozīto nolēmumu vai jauno nolēmumu, neatzīst kreditora pastāvīgās dzīvesvietas nolēmumu, bet kreditora pastāvīgās dzīvesvietas valstī netiek atzīts grozītais nolēmums/jaunais nolēmums. Jācer, ka šādas situācijas radīsies ārkārtīgi reti.

ES Uzturēšanas saistību regula, ja tā būtu Konvencija, tiktu klasificēta kā strikta divkāršā konvencija (t.i., tā ietver tiešās jurisdikcijas noteikumu uzskaitījumu (baltais saraksts) – jebkuri citi jurisdikcijas pamati ir aizliegti – kas nodrošina virtuāli automātisku atzīšanu un izpildi ES), kurai pievienoti noteikumi par administratīvo sadarbību un juridisko palīdzību. Tā ievērojami atšķiras no iepriekšējām regulām, piemēram, Briseles I regulas, jo Uzturēšanas saistību regulas jurisdikcijas noteikumi ietver visus gadījumus, ieskaitot gadījumus, kad atbildētāja pastāvīgā dzīvesvieta atrodas ārpus ES bez jebkādas atsaucē uz nacionāliem tiesību aktiem.¹⁹ Uzturēšanas saistību regulas 8. pantā ir inkorporēts Uzturēšanas saistību konvencijas 18. pants, paredzot tikai redakcionālas un sekojošas izmaiņas. Aizliegums parādniekiem iet uz citu tiesas valsti, lai grozītu nolēmumu, kas pieņemts kreditora pastāvīgajā dzīvesvietā, ir piemērojams neatkarīgi no tā vai nolēmums ir pieņemts ES dalībvalstī vai 2007. gada Hāgas Konvencijas Līgumslēdzējā valstī.²⁰ Hāgas Konvencijas 18. pantu Hāgas sarunās sākotnēji piedāvāja ES. Ir patīkami redzēt, ka vājākās puses, uzturēšanas kreditora, aizsardzība ir paplašināta, lai ierobežotu parādnieka *forum shopping* (labākas tiesu valsts meklējumu), ja reiz kreditors ir ieguvu nolēmumu par uzturēšanas līdzekļiem.

d) Valsts iestādes

Noteikumi par valsts iestādēm Uzturēšanas saistību Konvencijā (36. pants) ir uzskatāmi par ļoti būtiskiem, jo reālajā dzīvē pastāv iespēja, ka par bērna uzturēšanu maksā valsts iestāde, kura darbojas kā uzturēšanas līdzekļu kreditors, lai no parādnieka piedzītu naudas līdzekļus. Lasot 36. panta noteikumus kopsakarā ar 10. un 15. panta noteikumiem, ir skaidrs, ka

¹⁹ Skatīt 3 *infra* saistībā ar diskusiju par papildu jurisdikcijas pamatiem un *forum necessitatis*.

²⁰ 17. preambulas apsvērumā izskaidro, ka minētais noteikums būtu jāpiemēro arī nolēmumiem, kas pieņemti kādā trešā valstī, kura ir minētās konvencijas līgumslēdzēja puse, ciktāl konvencija ir spēkā starp attiecīgo valsti un Kopienī un ja tā attiecas uz vienām un tām pašām uzturēšanas saistībām attiecīgajā valstī un Kopienī.

“kreditors” attiecībā uz pieteikumiem par uzturēšanas saistībām, kuras izriet no vecāku-bērna attiecībām iepretim personai, kas nav sasniegusi 21 gada vecumu, ietver “valsts iestādi”, kura darbojas indivīda vietā, kuram pienākas uzturēšana līdzekļi vai kurai ir jāatlīdzina uzturēšanas līdzekļu vietā saņemtie maksājumi, ja ir iesniegts pieteikums par nolēmuma atzīšanu vai atzīšanu un izpildi, vai saņēmējā valstī pieņemtā vai atzītā nolēmuma izpildi, vai ja saskaņā ar 20.panta 4.punktu ir pieņemts nolēmums kreditora labā, jo to ir nepieciešams pieņemt, tāpēc, ka nolēmuma atzīšana un izpilde nav iespējama 20.panta 2. punktā minētās atrunas dēļ. Tādējādi valsts iestāde visos šajos gadījumos ir tiesīga saņemt bezmaksas juridisko palīdzību.

Neskaitot atsevišķas redakcionālas un sekojošas izmaiņas, Konvencijas 36. pants ir vienkārši pārcelts uz ES Uzturēšanas saistību regulas 64. pantu, neveicot būtiskus svītrojumus vai papildinājumus.

3. Jurisdikcijas noteikumi ES Uzturēšanas saistību regulā

a) Primārais pamats: kur kreditors vai parādnieks pastāvīgi dzīvo ES utt.

Jaunās ES Uzturēšanas saistību regulas 3. līdz 5. pants rada primāros tiesas jurisdikcijas pamatus ES. Ja šie trīs panti nav piemērojami, t.i., ja ne kreditors, ne atbildētājs pastāvīgi nedzīvo kādā no ES dalībvalstīm, ja nav spēkā tiesas izvēles līgums, ar kuru izvēlēta ES dalībvalsts tiesa, ja atbildētājs nav pakļāvis ES dalībvalsts tiesas jurisdikcijai, ja nav jurisdikcijas, pamatojoties uz puses juridisko statusu vai vecāku atbildību par bērnu, kuram tiek prasīti uzturēšanas līdzekļi (šāda jurisdikcija nav iespējama, ja jurisdikcijas pamats ir tikai vienas puses pilsonība), var piemērot papildu jurisdikciju saskaņā ar 5. un 6. pantu.

Spēkā esoša tiesas izvēles līguma pamati ir šaurāki nekā iepriekšējā Briseles I regulā. Vienošanās ir jāslēdz rakstveidā – to nevar noslēgt mutiski vai tikai pierādīt rakstiski. Vienošanās nevar piemērot strīdos par uzturēšanas saistībām pret bērniem, kas vēl nav sasnieguši 18 gadu vecumu. Izvēlētajai tiesai ir jābūt zināmai saistībai ar pusēm, kā tas ir noteikts 4. panta 1. punktā.

b) Papildu pamati

Jaunās Uzturēšanas saistību regulā ES ir radījusi papildu jurisdikciju 6. pantā: „Ja nevienai no dalībvalsts tiesām nav jurisdikcijas saskaņā” ar jurisdikcijas pamatnoteikumiem (kas saskan ar netiešiem jurisdikcijas pamatiem Hāgas konvencijas 20.panta 1.punktā), tad „jurisdikcija ir dalībvalsts tiesām pēc kreditora un parādnieka kopīgās pilsonības.” Tiesa Eiropas Savienībā, kura uzņemas jurisdikciju, pamatojoties uz 6. panta noteikumiem, uzņemsies jurisdikciju uz pamata, kas netiks atzīts vai izpildīts atbilstoši Hāgas Konvencijai, tomēr tiks automātiski izpildīts ES. Tas varētu kaitēt ES pilsoņu tiesībām, kuri dzīvo Hāgas Līgumslēdzējās valstīs, kas nav ES dalībvalstis, un var pat kļūt par to valstu pilsoņiem, kas nav ES dalībvalstis. Puses A un B abas varētu būt Vācijas pilsones, bet ir emigrējušas uz Jaunzēlandi, kur tās ir iepazinušās, noslēgušas laulību, kur tām ir piedzimuši bērni un tās ir ieguvušas Jaunzēlandes pilsonību.²¹ Kamēr puses un bērni vēl joprojām pastāvīgi dzīvo Jaunzēlandē, puse A ceļ prasību Vācijā, lai iegūtu no puses B uzturēšanas līdzekļus. Pusei B vairs nav nekādu līdzekļu Vācijā, bet tai ir neliela mājiņa Itālijā. Puses B advokātiem Jaunzēlandē ir jāiesaka viņai, ka, ja viņš neaizstāvēsies pret uzturēšanas līdzekļu prasību Vācijā, iespējams, ka viņš tiks

²¹ Šis ir hipotētisks piemērs, kas pamatots uz pieņēmumu, ka puses var saglabāt gan Vācijas, gan Jaunzēlandes pilsonību un ka Jaunzēlande kļūs par Hāgas Uzturēšanas saistību konvencijas Līgumslēdzēju valsti.

pakļauts nolēmuma pret viņu, kurš tiks izpildīts attiecībā uz māju Itālijā. Ja vien Hāgas 2007. gada Uzturēšanas saistību konvencijas nošķirtības klauzula nepiešķirtu prioritāti ES atzīšanas noteikumiem, tad advokāts ieteiktu savam klientam, ka viņam ir jāreizējas par prasību Vācijā vienīgi tad, ja viņam ir līdzekļi Vācijā, nevis kaut kur citur ES. Šim papildu jurisdikcijas noteikums ir "savu māju" interesēm atbilstošs noteikums Eiropas Savienībā, ļaujot ārvalstīs dzīvojošiem ES pilsoņiem veikt *forum shopping* (izvēlēties viņiem izdevīgāko jurisdikciju) ES ietvaros, pat, ja ārpus ES ir ievērojami izdevīgāks *forums* (tiesas vieta). Turklāt ES Uzturēšanas saistību regulā nav starptautiska *lis pendens* vai *forum non conveniens* noteikuma.²² Tāpēc pat tad, ja puse B jau ir uzsākusi tiesvedību Jaunzēlandē pret pusi A, un tiesvedība ir gandrīz pabeigta brīdī, kad puse A uzsāk tiesvedību pret pusi B Vācijā, Vācijas tiesa nevarēs atteikties īstenot jurisdikciju.

Arī tas ir iespējams, ka parādnieks varētu censties panākt negatīvu deklarāciju kādā ES dalībvalstī, par to, ka viņam nav jāmaksā uzturēšanas līdzekļi, pamatojoties uz kopējas pilsonības jurisdikcijas pamatu, un ka deklarācija ir jāizpilda visā ES. Šāda situācija var rasties gadījumā, ja divas puses dzīvo kopā valstī ārpus ES, kura atzīst uzturēšanas saistības starp kopā dzīvojošām personām. Šīs puses pastāvīgi dzīvo valstī ārpus ES un tām pat var būt šīs valsts pilsonība. Tad vīrietis pārceļas atpakaļ uz savu pilsonības valsti ES un prasa negatīvas deklarācijas pieņemšanu tur. Šī valsts neparedz uzturēšanas saistības starp kopā dzīvojošajām personām. Tomēr ES Uzturēšanas saistību regula pieprasa piemērot Hāgas Protokola noteikumus, lai noteiktu piemērojamos tiesību aktus.²³ Protokola 3. pants paredz vispārēju kārtību, ka uzturēšanas saistības reglamentē kreditora pastāvīgās dzīvesvietas valsts tiesību akti. Tas liek mums atgriezties pie tiesību aktiem attiecībā uz sievieti un novērs iespēju vīrietim iegūt viņa negatīvo deklarāciju. Speciālais noteikums, kas ietverts 5. pantā, piemērojams „laulātajiem” pat, ja tas ir domāts piemērošanai kopā dzīvojošām personām, tas šajā gadījumā nepalīdzēs vīrietim, jo tiesa var „izspiest” vispārējo noteikumu tikai tad, ja citas valsts tiesību aktiem ir ciešāka saikne ar laulību. Ja tiesa lemj, ka 5. pants nav piemērojams kopā dzīvojošām personām, tad 6.pantā minētais speciālās aizsardzības noteikums izskatās parādniekam daudzsolāks, jo tas dod parādniekam tiesības iebilst pret uzturēšanas saistībām, kuras izriet no kreditora pastāvīgās dzīvesvietas tiesību aktiem, ja „šādas saistības nav paredzētas nedz parādnieka pastāvīgās dzīvesvietas valsts tiesību aktos, nedz pušu kopējās pilsonības valsts tiesību aktos, ja tāda kopēja pilsonība ir konstatēta.” Viņš var ātri izveidot savu pastāvīgo dzīvesvietu atpakaļ savā ES pilsonības dalībvalstī. Tomēr, 6. pants palīdz parādniekam tikai tad, ja tas ir atbildētājs. Tas nosaka, ka „parādnieks var apstrīdēt kreditora prasību”, ja ir izpildīti nosacījumi. Šis gadījums parāda, kā Protokola piemērošana ES palīdz samazināt tipiskus gadījumus, kad papildu jurisdikcija nodarītu kaitējumu. Tomēr pastāv iespēja, ka parādnieks izmantos kopējās pilsonības jurisdikciju, cerot, ka kreditors neapstrīdēs prasību un, ka piemērojamie tiesību akti tādējādi netiks ņemti vērā vai tiesa tos piemēros nepareizi.

²² Kaut arī vēlākos sarunu posmos nopietni tika apsvērti starptautiskie *lis pendens* noteikumi un iegūts dažu dalībvalstu atbalsts. Radās sajūta, ka šo problēmu jārisina tad, kad tiks pārstrādāta Briseles I regula.

²³ Tiek pieņemts, ka Protokola darbības joma tiks interpretēta kā tāda, kas iekļauj saistības starp kopā dzīvojošām personām, kuras vai nu „izriet no ģimenes attiecībām” vai „laulībām”. Šis jautājums neapšaubāmi ietilps Eiropas Savienības Tiesas kompetencē, jo Protokolu ir ratificējusi Eiropas Savienība. Tieši šos pašus vārdus būs jāinterpretē Eiropas Savienības Tiesai, lemjot par ES Uzturēšanas saistību regulas darbības jomu, skatīt 1. panta 1. punktu. Ja jautājums radies ES dalībvalstī, kura nepiemēro Hāgas Protokolu, t.i., Apvienotajā Karalistē un, iespējams, Dānijā, nacionālā tiesa piemēros *lex fori*. Apvienotās Karalistes tiesai būs jurisdikcija tikai tad, ja abām pusēm ir domicils kādā no Apvienotās Karalistes daļām, skatīt regulas 2. panta 3. punktu. Tas ir mazāk ticams nekā tas, ka abas puses joprojām būs saglabājušas Apvienotās Karalistes pilsonību.

Uzturēšanas saistību regulas 7. pants ir radījis *forum necessitatis*. Arī šī jurisdikcija nav atspoguļota Hāgas Konvencijas 20. pantā minētajos netiešās jurisdikcijas pamatos. Tomēr tā filosofija vairāk respektē trešo valstu jurisdikciju, nekā kopējas pilsonības papildu jurisdikciju. 7. pants praksē būs piemērojams tikai izņēmuma gadījumos, kad nevienai ES tiesai nebūs jurisdikcija atbilstoši citiem regulas noteikumiem un kad tiesvedību „pamatoti nevar uzsākt” citā valstī, kas nav ES dalībvalsts, ar kuru strīds ir cieši saistīts. Šī noteikuma mērķis ir izvairīties no tiesībām uz tiesu neiespējamības, kas varētu rasties, ja attiecīgā tiesa valstī, kas nav ES dalībvalsts nav pieejamas, piem., pilsoņu kara gadījumā (skatīt 16. apsvērumu). Šajos retajos gadījumos tas šķiet saprātīgi, ka nolēmumi ir jāatzīst un jāizpilda ES ietvaros pat tad, ja tos neatzītu saskaņā ar Hāgas konvencijas noteikumiem un pusēm būtu cieša saikne ar ārpus-ES Hāgas Līgumslēdzējām valstīm.

4. Secinājumi

Atskatoties uz ES Uzturēšanas saistību regulas ietekmes ziņojumu, ir redzams, ko Komisija cerēja sasniegt, pieņemot šo regulu. Tas noteica piecus mērķus:

- 1) Noteikt vienotus nolēmuma atzīšanas un izpildes noteikumus ES, izbeidzot Hāgas 1973.gada Uzturēšanas līdzekļu izpildes konvencijas piemērošanu starp dalībvalstīm.
- 2) Atcelt ekzekvārūru.
- 3) Vienkāršot izpildi.
- 4) Stiprināt sadarbību.
- 5) Noteikt, kas ir piemērojamie tiesību akti. Lai arī tā tik vien kā nosaka, ka „būtu lietderīgi” pilnīgu pilnu tiesību normu kolīziju noteikumus.²⁴

²⁴ Skat. Ietekmes ziņojumu, SEC (2005), 1629, 10.-12. lpp. Pārsteidzoši, kā tas, ko Komisija uzskatīja tikai par „lietderīgu” 2005. gadā, kļuva par *sine qua non*, uz kuru balstās ekzekvatūras atcelšana. Uzturēšanas saistību regulas 24. apsvēruma nosaka, ka: „Garantijām, ko sniedz, piemērojot noteikumus par kolīziju normām, vajadzētu pamatot to, lai dalībvalstīs, kurām ir saistošs Hāgas 2007. gada protokols, pieņemtos nolēmumus uzturēšanas saistību lietās atzītu un tie būtu izpildāmi visās pārējās dalībvalstīs, nepieprasot nekādu papildu procesu un izpildes dalībvalstī nekādi nekontrolējot to būtību.” Savukārt 26. apsvēruma nosaka, ka: „Attiecībā uz nolēmumiem uzturēšanas prasību lietās, kas pieņemti dalībvalstīs, kurām nav saistošs 2007. gada Hāgas protokols, šajā regulā būtu jāparedz atzīšanas un izpildāmības pasludināšanas procesuālā kārtība. Minētās kārtības pamatā vajadzētu būt Regulā (EK) Nr. 44/2001 noteiktajai kārtībai un atzīšanas atteikumu pamatiem...” Apvienotā Karaliste nelabprāt pieņēma, ka Regula turpinās piemērot ekzekvatūras noteikumus attiecībā uz Apvienotās Karalistes uzturēšanas līdzekļu nolēmumiem, kurus nepieciešams atzīt izpildīt citā dalībvalstī. Tas, ko ieguva Apvienotā Karaliste, ieguva piekāpšanās rezultātā bija noteiktu laika ierobežojumu ieviešanu attiecībā uz izpildāmības pasludināšanas procesu, ko neiekļāva Briseles I Regulā, skatīt 30. pantu (30 dienas) un 34. panta 2. punktu („pieņem nolēmumu 90 dienās no pieteikuma iesniegšanas dienas, izņemot gadījumus, kad ārkārtēji apstākļi padara to neiespējamu”), un to, ka pārskatīšanas klauzulā (74. pants) tika ieviests tas, ka piecu gadu laikā no Regulas piemērošanas datuma Komisija iesniegs ziņojumu, kurš, cita starpā, iekļaus „izvērtējumu par atzīšanas, izpildāmības pasludināšanas un izpildes procesuālo kārtību, ko piemēro nolēmumiem, kas pieņemti dalībvalstīs, kurām nav saistošs Hāgas 2007. gada Protokols.” Apvienotā Karaliste apgalvoja, ka nav nepieciešams saskaņot piemērojamus tiesību aktus attiecībā uz uzturēšanas saistībām, lai atceltu ekzekvatūru Apvienotās Karalistes uzturēšanas līdzekļu nolēmumiem. Vienīgā būtiskā atšķirība attiecībā uz ekzekvatūras atcelšanu ir sabiedriskās kārtības klauzulas atcelšana izpildāmības pasludināšanas posmā. Vairums Apvienotās Karalistes uzturēšanas līdzekļu nolēmumi attiecas uz bērniem vai laulātajiem un ir neiedomājami, ka tos varētu uztvert kā esošus pretrunā sabiedriskai kārtībai citās dalībvalstīs. Vienīgais pieņemamais pamats sabiedriskās kārtības klauzulas piemērošanai varētu būt tajās dalībvalstīs, kurām ir strikti iebildumi pret viendzimuma attiecībām un kuras varētu atteikties izpildīt uzturēšanas līdzekļu nolēmumus, ko Apvienotajā Karalistē ieguvis viens reģistrētais partneris pret otru partneri (jo īpaši gadījumos, kad vienam vai vairākiem no šiem partneriem ir cieša saikne ar izpildes valsti, un tiktu panākts cits rezultāts, ja Apvienotā Karaliste piemērotu 2007. gada Hāgas Protokolu). Apvienotā Karaliste izprot šo risku, tomēr uzskata to par tik neparastu, ka nesaskata vajadzību saglabāt sabiedrisko kārtības klauzulu tikai šī mērķa dēļ. Tā uzskata, ka ziņojums par ekzekvatūras procedūru attiecībā uz Apvienotās Karalistes spriedumiem atklās, ka sabiedriskā kārtība netiek piemērota un, tāpēc to droši var ignorēt pat, ja netiks harmonizēti piemērojamā likuma izvēles noteikumi. Jāatceras, ka Hāgas Protokola

Ir vērts pievērst uzmanību tam, ka 4. un 5.mērķis tika sasniegts starptautisko sarunu laikā Hāgā. 3.mērķis tikai ļoti ierobežotā apjomā tika sasniegts Hāgā²⁵ un turpmākais progress bija neliels vai pat neesošs, attiecībā uz izpildes stadiju ES Regulā.²⁶ 1. un 2. mērķi ir sasniegti ar Regulas palīdzību. Jaunā Hāgas Konvencija pati par sevi nosaka pamatu 1. mērķa sasniegšanai, jo tā nodrošina jaunās Konvencijas prioritāti pār Hāgas 1973. gada Uzturēšanas līdzekļu izpildes konvenciju (48. pants) un kā primāros nosaka Reģionālo ekonomisko integrācijas organizāciju atzīšanas un izpildes noteikumus šīs organizācijas dalībvalstu starpā (51. panta 4. punkts). Tādējādi jaunās Uzturēšanas saistību regulas izcils sasniegums, ko nevarēja panākt Hāgā, ir ekzekvatūras atcelšana. Tomēr ir labi atcerēties, ko Komisijas ir teikusi par šo mērķi tās ietekmes ziņojumā. Tā atsaucas uz “ekzekvatūra” kā “sarplīdzekli” un apliecina, ka šādi starplīdzekļi “nerada nozīmīgu ieguldījumu laika nokavējumos uzturēšanas līdzekļu prasībās” un to atcelšana “tikai nedaudz paātrinātu izpildi”.²⁷ Jāpiezīmē arī, ka Hāgā, kur tika panākta vienošanās par piemērojamiem tiesību aktiem, tika ielikts pamats, lai varētu atcelt ekzekvatūru ES starp dalībvalstīm, kurām būs saistošs Hāgas Protokols.

Turklāt Komisija savā ietekmes Ziņojumā atzina, ka: “Ievērojams skaits Zaļās Grāmatas atbilžu un ekspertu informatoru uzskatīja par pareizu sagaidīt jaunās Hāgas Konvencijas (2007) rezultātus, tādējādi faktiski atbalstot *status quo* starposmā.”²⁸

Ja Komisija būtu pieņēmusi šo ieteikumu, tā varētu izstrādāt savu Regulu, pamatojoties uz kopējo izpratni (konsensu), kas tika panākta Hāgas sarunās, un izstrādātu rūpīgi pārdomātu Regulu, kuras sākumpunkts būtu šie divi Hāgas instrumenti, un kura būtu veidota, ņemot vērā divas pievienotās vērtības jomas - pārskatīti tiešās jurisdikcijas noteikumi un ekzekvatūras atcelšana. Tai būtu jārada atsevišķs ceļš Apvienotajai Karalistei un, iespējams, Dānijai, kuras nekļūs par Hāgas Protokola pusēm un tādēļ uz tām būtu attiecināma ekzekvatūra. Šī pakete tik un tā tika apstiprināta Padomē 2008. gadā, tāpēc tiem bija maza ietekme uz to, vai ES un

13. pants ļauj dalībvalstīm, kurām tas ir saistošs, atteikties piemērot Protokolā noteiktos piemērojamos tiesību aktus „ciktāl šādas piemērošanas ietekme būtu acīmredzami pretēja tiesas atrašanās valsts sabiedriskajai kārtībai.” Tādējādi dalībvalstis, kuras iebilst pret uzturēšanas līdzekļu maksājumiem, kuri jāveic viena dzimuma reģistrētam partnerim otram partnerim, var atteikties piespriest šādus uzturēšanas līdzekļu maksājumus pat tad, ja uzturēšanas līdzekļu kreditora pastāvīgā dzīvesvieta ir valstī, kura piešķir šādus maksājumus saskaņā ar Protokolā noteiktajiem piemērojamiem tiesību aktiem. Parasti nebūs nepieciešams izmantot sabiedriskās kārtības klauzulu, jo 6. panta aizsardzība būs piemērojama, ņemot vērā, ka parādnieks parasti pastāvīgi dzīvos tajā valstī, kurā kreditors pret viņu cels prasību, ja vien kreditors necels prasību savā pastāvīgās dzīvesvietas valstī. Sabiedriskās kārtības klauzulas nozīme var parādīties, ja jurisdikcijas pamats ir Regulas 3. panta (c) apakšpunkts vai (d) apakšpunkts. Šīs tiesas varēs īstenot jurisdikciju attiecībā uz personu, kurai ir saikne ar šo valsti, kas nav tikai pilsonība un kas nesasniedz pastāvīgas dzīvesvietas kritēriju, un kura vēlas panākt deklarāciju, ka tās statuss ir laulībā/reģistrētās partnerattiecībās neesoša persona un, kā papildus izlemjams jautājums, tai nav jādod uzturēšanas līdzekļi konkrētajai personai. Šādā maz ticamā gadījumā tiesa var piemērot sabiedriskās kārtības klauzulu, lai atteiktos piešķirt uzturēšanas līdzekļu maksājumus pat tad, ja Protokols citādi uzliek tiesai piemērot kreditora pastāvīgās dzīvesvietas tiesību aktus, kuri paredz piešķirt uzturēšanas līdzekļus.

²⁵ 32.-35. pants. Minimālie standarti attiecībā uz faktisko izpildi pirmo reizi tika noteikti daudzpusējā līgumā par uzturēšanas līdzekļiem. Izpildei ir jābūt savlaicīgai, efektīvai, pieejamo līdzekļu klāstam Konvencijā paredzētajās lietās ir jābūt ne mazākam par līdzekļu klāstu, kas ir pieejami valsts iekšzemes lietās, un pieteicējam nav nepieciešams veikt papildus darbības, lai panāktu izpildi, ja viņš vai viņa, lai pasludinātu nolēmumu par izpildāmu vai reģistrētu to izpildei, ir iesnieguši savu pieteikumu caur Centrālo iestādi.

²⁶ Skatīt 41. līdz 43. pantu, kas pēc būtības atstāj faktiskās izpildes procedūru, lai to „regulē izpildes dalībvalsts tiesību akti” (41. panta 1. punkts). Tas ir ievērojami mazāk ambiciozs rezultāts, nekā tas, kuru iecerēja Komisijas priekšlikums, un atspoguļo daudzu dalībvalstu pretestību izpildes procedūru harmonizācijai. Salīdzinot ar Hāgas Konvencijas izpildes noteikumiem, pievienotā vērtība ir tas, ka personai, kura pieprasa izpildi, „nav nepieciešams nodrošināt pasta adresi vai pilnvarotu pārstāvi izpildes dalībvalstī.”

²⁷ Op cit n.23, p.12.

²⁸ *Ibid* p.20.

Hāgas sarunas bija sekojošas vai paralēlas, izņemot noteiktu daudzumu nevajadzīgi izšķiestu resursu, ko radīja pēdējās pieejas pieņemšana. Ārkārtīgi būtisks notikums, un norāda uz ievērojamu viedumu ES, ir tas, ka Hāgas sarunas tiks pabeigtas pirms Regulas pieņemšanas. Izvirzot par prioritāti starptautisko arēnu, ES izrādījusi cieņu apgrieztas subsidiaritātes apsvērumiem. ES atkal apstiprināja savu vadošā un konstruktīvā spēlētāja lomu starptautiskajās sarunās. Hāgā tā sasniedza lielāko daļu tās sākotnējo Regulas mērķu un bruģēja ceļu atlikušo mērķu sasniegšanai, ko vēlējās sasniegt Eiropā, un, iespējams, kas ir visbūtiskākais, tā sasniedza kaut ko, kam ir ievērojami praktiskāka nozīme, nekā tā uzdrīkstētos sākotnējos mērķos – bezmaksas juridisko palīdzība visiem bērnu uzturlīdzekļu pieteikumiem²⁹ – pateicoties palīdzīgām nozīmīgas trešās valsts svirām mērķa sasniegšanai.

²⁹ Juridiskās palīdzības nepieejamība kreditoriem ietekmes ziņojumā tika minēta kā problēma, 5. p., tomēr šīs problēmas novēršana acīmredzami netika uzskatīta par pamatotu mērķi ES.